
NOVA DINAMIKA SLOVENSKEGA PREVAJANJA IZ POLJSKE KNJIŽEVNOSTI V ZADNJIH DESETLETJIH

Ob koncu prvega in na začetku drugega desetletja 21. stoletja je opazna nova dinamika v oblikovanju podobe poljske književnosti, kot jo v slovenski kulturni zavesti ustvarjajo prevodni repertoarji založb in motivacije prevajalcev. Nov ritem v procesu sodobnega spoznavanja poljske književnosti, katerega znamenja se pojavljajo že v devetdesetih letih, je rezultat spremenjenih razmer na slovenskem knjižnem trgu, uveljavljanja mlajših prevajalcev, verjetno pa je tudi izraz novih usmeritev v slovenski kulturi. Novi prevodi so izpopolnili podobo zgodnje modernistične formacije poljske književnosti, na prehodu v postmodernizem in najnovejše smeri pa začenjajo slediti aktualnim razvojnim procesom. Paradigma sodobnega subjekta, kakršno ponuja poljska literatura zadnjih desetletij, vstopa v slovenski kulturni prostor kot alternativa sodobnega srednjeevropskega vzorca, katerega del sta obe kulturi, izhodiščna in ciljna.

Ključne besede: poljska književnost, prevajanje, modernizem, recepcija

V zadnjih dveh desetletjih v slovenski kulturni prostor prihajajo v novem tempu tako uspešnice že uveljavljenih avtorjev kot tudi vidnejši prvenci najmlajše generacije.¹ V tranzicijskem obdobju preoblikovana struktura slovenskega založništva je odigrala pozitivno vlogo. Veliko starih založb je izginilo, pojavile pa so se številne manjše, med katerimi najdemo založbe z nekomercialnim programom. Založb, ki izdajo več kot šest knjig na leto, je okoli 150, velikih pa je le za vzorec. Po drugi strani so rezultati raziskave bralne kulture pri Slovencih pokazali, da se je »stalna poraba knjige« na prebivalca v zadnjih petnajstih letih merjenega štiridesetletnega obdobja (1973–2013) malenkost povečala, pri čemer pa se je število novo izdanih naslovov

¹ V članku sta kot glavna vira uporabljena *Bibliografija przekładów literatury polskiej w Słowenii w latach 2007–2012* (Gruda 2012) in podatkovna zbirka sistema Cobiss.si.

povečalo za 25 %, kar naj bi bil mdr. rezultat povečanih naložb v knjižnično mrežo, nižje cene knjig, pa tudi pojavitve elektronske knjige (Kovač-Gregorin 2014: 43). Ker statistični vzorci zajemajo celotno območje knjižnega trga z izvirnimi deli in prevodi, veljajo kot zunanji dejavnik tudi za področje slovenskih polonik. Če pa gre za ožje področje dinamike prihajanja novih naslovov prevodov iz poljske književnosti, bi lahko med zunanjimi dejavniki upoštevali tudi pred desetimi leti ustanovljeno katedro za polonistiko na ljubljanski univerzi, saj se med najmlajšimi prevajalci opazno uveljavljajo njeni diplomanti prvih generacij. Zunanja znamenja nove dinamike slovenskega prevajanja iz poljske književnosti se med drugim izražajo v vse krajšem časovnem razmiku med izidom izvornika in prevoda, zlasti pri uveljavljenih avtorjih, ki imajo pri nas dokaj stabilen recepcijski prostor. V tem obdobju se celo že oblikuje lestvica najbolj priljubljenih sodobnih poljskih avtorjev.² Bistvene spremembe so opazne tudi iz genealoške in kulturološke perspektive: na eni strani se je vzpostavila večja sorazmernost med zastopanostjo proze in novejšje poezije, na drugi pa je celo zaznati aktualne težnje po odpravi delitve na elitno in popularno literaturo, kar naj bi bilo po mnenju nekaterih literarnih kritikov značilna poteza sodobnega poljskega literarnega diskurza.³ Glede na to, da prevedena dela v izhodiščni literaturi večinoma veljajo za reprezentančna, je mogoče reči, da se podoba poljske književnosti v slovenskih prevodih vsaj v najširšem okviru repertoarja prevladujočih tem in poetik celoviteje ujema s sodobnim poljskim literarnim kanonom. Ne spreminjajo pa se bistveno merila prevajalskega izbora, na situ prevodnih programov slovenskih prevajalcev in založnikov se slej ko prej obdržijo estetsko zahtevnejša dela in tisti prvenci, ki jih je kritika ocenila kot nesporno pomembne dogodke.

1

Zdi se, da smo priča modifikaciji tistih dejavnikov, ki so do konca osemdesetih let 20. stoletja predstavljali ovire pri prevajanju poljskih literarnih del, med njimi zlasti dva, ki sta bistvena za pretok idej in vsebin v medkulturni literarni komunikaciji. Prvega predstavlja vsebinska, zlasti zgodovinsko pogojena tematika sodobne proze in poezije, ki ni bila specifična problematika le v zgodovinskem in sodobnem družbenem romanopisju petdesetih in šestdesetih let 20. stoletja, ampak je tudi v novodobnih literarnih aktualizacijah navzoča v velikem delu sodobne proze (npr. judovska tematika kot trajna sestavina poljske družbene resničnosti, problematika, povezana s prelomnimi dogodki poljske zgodovine po prvi in drugi svetovni vojni, kot so premiki poljskih meja, zlasti vzhodne v povezavi z repatriacijo po letu 1945, dalje politična usoda obmejnih pokrajin, pa ilegalno delovanje politične opozicije vse do prvih demokratičnih volitev). Drugi se veže na politično pogojeno literarno geografijo, ki je z ločitvijo kulturnopolitičnega življenja med domovino

² Na njenem vrhu bi se zvrstili Andrzej Stasiuk, Olga Tokarczuk in Paweł Huelle.

³ Zofia Król v članku *Poročilo o stanju literature* meni, da je »področje, ki danes zahteva nove oznake, območje med t. i. popularno literaturo in t. i. visoko literaturo. Zdi se, da najraje ne bi več upoštevali tega razlikovanja« (Król 2015: 20).

kratko prozo Bruna Schulza, prozo, dramatiko in esejistiko Witolda Gombrowicza ter romanom in dramami Stanisława Ignacyja Witkiewicza.⁵

2

Iz današnje perspektive, ki omogoča večjo distanco, je mogoče opaziti, da so se spremembe v prevajalskem izboru začele nakazovati v osemdesetih letih, se vse izraziteje uveljavljale v devetdesetih, do prenovljenega modela pa je prišlo v novem tisočletju. Prej omenjeno prevladujočo tradicionalno usmeritev h klasiki je leta 1980 prekinila in nekoliko vzvalovila podelitev Nobelove nagrade Czesławu Miłoszu, ki ga je bilo treba po prevodih treh pesmi iz petdesetih let (Krakarjeva antologija *Poljska lirika 20. stoletja*) celoviteje predstaviti, saj se je izkazalo, da se je predvojni avantgardist in povojni uslužbenec veleposlaništva v ZDA in Franciji, nato politični emigrant, dvajset let zamolčan v domovini, na obeh celinah uveljavil ne le kot pesnik in esejist, temveč kot vplivna osebnost in celo univerzitetni profesor v Berkeleyju. V tem časovnem razponu in osebnem razvoju pa je ustvaril nepregleden pesniški, esejistični in prozni opus. Čeprav je njegovo prvo knjigo v slovenščini uredil glavni urednik zbirke *Nobelovci* Janko Moder⁶ in vanjo vključil nove prevode Katarine Šalamun Biedrzycke, je bilo prevajanje Miłoszevih del pretežno domena prevajalcev mlajše generacije. Drugo knjigo z izborom poezije zadnjih desetletij *Somrak in svit* (1987) je uredil in večino besedil prevedel Tone Pretnar.⁷ Ob revijalnih objavah pesniških blokov in esejev se je v naslednjem desetletju pripravljal drugi polčas Miłoszevega nastopa v slovenskih prevodih.

Osemdeseta in devetdeseta leta so torej nekakšno prehodno obdobje. Kot da bi starejša generacija prevajalcev čutila potrebo po nujni zapolnitvi belih lis v prevodnem repertoarju, se je intenzivno lotila avtorjev mladopoljskega in povojnega modernizma – Lojze Krakar je pripravil prvo in edino zbirko Gałczyńskiego (1992), Rozka Štefan pa Leopolda Staffa (1996), Juliana Tuwima (1997) in (skupaj z mlajšo prevajalko Jano Unuk) Wisławo Szymborsko (2001), naslednja generacija (Katarina Šalamun Biedrzycka, Tone Pretnar, Niko Jež) pa je nadaljevala s predstavniki mlajših modernistov – Władysława Terleckega (1988), Zbigniewa Herberta (1992) in Adama Zagajewskega (1997; novi izbor iz njegovega celotnega opusa z upoštevanjem najnovejših del je izšel pod naslovom *Iskanje sijaja*, 2012). S tem se je v zadnjih dveh desetletjih prejšnjega stoletja prevodna podoba poljske književnosti začela opazno

⁵ Prim. B. Schulz: *Cimetove prodajalne*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1987. Prev. Katarina Šalamun Biedrzycka; W. Gombrowicz: *Dnevnik*. Ljubljana: Nova revija, 1998. Prev. Mladen Pavičić; *Trans-Atlantik*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1998. Prev. Niko Jež; W. Gombrowicz: *Poroka*. Slovensko mladinsko gledališče. Ljubljana, 2004. Prev. Niko Jež; S. I. Witkiewicz: *Slovo od jeseni*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1994. Prev. Niko Jež; S. I. Witkiewicz: *Čevljarji*. Primorsko dramsko gledališče. Nova Gorica, 1983. Prev. Darja Dominkuš.

⁶ Czesław Miłosz. Uredil Janko Moder. Ljubljana: DZS, 1981.

⁷ Czesław Miłosz: *Somrak in svit*. Ljubljana: Slovenska matica, 1987. Uredil, prevedel in spremno besedo napisal Tone Pretnar.

spreminjati. Prvi pregled sodobne poljske kratke proze je v tem času predstavljala antologija Katarine Šalamun Biedrzycke (*Varujte me, mile zarje*, 1983).

Potem ko so bili v devetdesetih letih odpravljeni najnужnejši zaostanki iz poljske poezije 20. stoletja (Gałczyński, Tuwim, Staff, Szymborska, Herbert, Zagajewski), so se v revijalnih objavah že redno pojavljali mlajši pesniki, ki so bili v novem tisočletju predstavljeni s pesniškimi zbirkami, na novo pa so bili prevedeni tudi nekateri »klasiki« druge polovice 20. stoletja, npr. Miron Białoszewski, ki je očitno globlje nagovoril pesnika in prevajalca Primoža Čučnika (*Oporoka spečega*, 2004); celoviteje je Čučnik predstavil tudi njegovega mlajšega sodobnika Piotra Sommra z izborom *Lirični dejavnik in druge pesmi* (2004). Nov izbor pesniškega opusa vodilnega in do konca življenja ustvarjalnega povojnega pesnika Tadeusza Różewicza (*Zapisano na vodi*, 2009, izbor in prevod Jana Unuk) je poleg prevodov iz poezije zadnjih dveh poljskih nobelovcev najvidnejši prevajalski dosežek zadnjega desetletja. Prevajalka vestno nadgrajuje Krakarjevo prepešnjevanje Różewiczeve pesniške deziluzije in sledi njegovim razvojnim fazam do zadnjih let. Ob Wisławi Szymborski, predstavljeni v več revijalnih objavah in treh knjižnih izdajah (1997, 2005, 2014), pa je v zadnjem desetletju najbolj živahno navzoče delo Czesława Miłosza, ki je bil predstavljen z esejistiko (*Življenje na otokih*, 1997; *Pričevanje poezije*, 2006, prevedla Jana Unuk), s prozo (*Prevzem oblasti*, 2003, prevedla Katarina Šalamun Biedrzycka), zlasti pa z novimi celovitim izborom poezije (*Zvonovi pozimi*, 2008; uredila Jana Unuk in Klemen Pisk), nato še s samostojno zbirko *Od sončnega vzhoda do njegovega zahoda* (2012, prevedla Jana Unuk).

Osrednjih šest pesnikov generacije, rojene v šestdesetih letih 20. stoletja, je bilo nato predstavljenih s knjižnimi izbori ali s prevodom samostojne zbirke: Jacek Podsiadło, *Sezonski svetnik* (2000, prevedla Katarina Šalamun Biedrzycka), Adam Wiedemann, *Izbrane pesmi* (2002, prevedel Primož Čučnik), Marcin Świetlicki, *Pesmi ignoranta* (2002, prevedli Primož Čučnik, Katarina Šalamun Biedrzycka, Tone Pretnar), Eugeniusz Tkaczyszyn Dycki, *Kamen poln hranila* (2005, prevedel Primož Čučnik), Andrzej Sosnowski, *Drugo lahko počaka* (2012, prevedel Primož Čučnik), Krzysztof Siwczyk, *Preveč videnja* (2012, prevedla Klemen Pisk in Marlena Gruda).

3

Nove težnje v prevodni dinamiki in modificiranem oblikovanju podobe sodobne poljske književnosti v slovenskih prevodih kaže pogled na razmerja med zastopanostjo literarnih tokov in generacij izbranih avtorjev v zadnjem desetletju. Shematično jih je mogoče razvrstiti v tri skupine: 1) predstavniki »klasične« faze modernizma (pred drugo svetovno vojno rojeni avtorji: Miłosz, Szymborska, Różewicz, Herbert), 2) dve generaciji predstavnikov »novega« povojnega modernizma (Białoszewski, Myśliwski, Krall, Zagajewski, Chwin; Pilch, Tulli, Huelle, Stasiuk, Tokarczuk,

Świetlicki), 3) generacija »postmodernizma« in najnovejših smeri⁸ (E. Schilling, W. Kuczok, M. Witkowski, I. Karpowicz; M. Łoziński, J. Dehnel, D. Masłowska). Med letoma 2005 in 2015 so vse tri formacije v različnem številčnem razmerju zastopane v prevodih. Predstavniki »klasičnega« modernizma so v primerjavi z drugo skupino konstantno navzoči, med letoma 2006 in 2011 so glede na drugo in tretjo skupino zastopani v razmerju 3 : 1, nihajoče razmerje se po letu 2007 vse bolj nagiba v prid druge generacije modernistov (Huelle, Stasiuk, Tokarczuk), od leta 2010 pa je vse večja zastopanost posameznih predstavnikov postmodernizma in novejših tokov (Łoziński (2 deli), Kuczok, Witkowski (2), Masłowska (2), Dehnel, Karpowicz, Schilling).

V poldrugem desetletju 21. stoletja so feministične teme, nomadizem in raznolike »drugačnosti« privlačna tematika, s katero se najmlajša generacija avtorjev nove poljske proze uspešno predstavlja v tujini. Glede na očitno rastoči trend zastopanosti teh avtorjev v prevodih se zdi, da slovenski knjižni trg vse bolj sistematično sledi novim pojavom v sodobnih tokovih poljske ustvarjalnosti. Pri tem je opazna vse krajša časovna razdalja med izidom izvirnika in prevodom (npr. uspešnici Łoziškega *Reisefieber* in *Knjiga* sta se pojavili v prevodu z manj kot dveletnim zamikom). Druga značilnost zadnjega desetletja so sproti prevodi novih del uveljavljenih avtorjev srednje generacije, tako zaporedje izhajanja prevodov sledi ustvarjalnemu razvoju Andrzej Stasiuka (2004–2014: 5 knjig), Olge Tokarczuk (2005–2014: 4 knjige), Pawła Huelleja (2007–2014: 4 knjige). Tovrstna dinamika prevajalskega izbora kaže na načrtno spremljanje ustvarjalnosti sodobnih avtorjev, ki so se promovirali kot nosilci novih estetskih teženj, poleg Stasiuka, Tokarczuk in Huelleja je treba omeniti tudi Stefana Chwina, Jerzyja Pilcha, Andrzej Barta in starejšega Wiesława Myśliwskega.

Tretja opazna poteza v novejšem slovenskem prevajanju iz poljske književnosti je očitno prizadevanje po dopolnitvi celostne podobe poljske književnosti 20. stoletja v okviru nacionalnega kanona. O tem pričajo prevodi Wyspiaškega (*Svatba*, 2006), Gombrowicza (*Kozmos*, 2007; *Bakakaj*, 2008), Różewicza (*Krogi na vodi*, 2009, izbor iz opusa), Wierzyńskega (*Olimpijski venec*, 2009) in Szymborske (*Ključ*, 2014, izbor iz opusa). Izraz takšne težnje sta tudi prevoda »klasičnega« Stanisława Lema (*Solaris*, 2010; *Kiberiada*, 2014), pa tudi izdaje Ryszarda Kapuścińskega (*Potovanja s Herodotom*, 2009), Jerzyja Andrzejewskega (*Poziv*, 2012), Zbigniewa Herberta (*Rovigo; Epilog viharja*, 2013), Hanne Krall (*Navzočnost*, 2010) in Andrzej Szczypiorskega (*Maša za mesto Arras*, 2015). Omenjena prevajalska motivacija kaže, da so slovenski prevajalci v skladu z uveljavljenimi merili pri izboru avtorjev in besedil pozorni predvsem na tisti model novodobnega literarnega diskurza, ki ustreza elitno-avtonomni in elitno-angažirani konceptiji literature, če upoštevamo

⁸ Oznake literarnozgodovinskih formacij »modernizem«, »postmodernizem« uporabljam kot pogojno kronološko shemo za provizorično razvrščanje avtorjev, ne pa za njihovo identificiranje v okviru omenjenih kategorij.

klasifikacijo Ryszarda Nycza.⁹ Tovrstna prizadevanja literarnih posrednikov so verjetno izraz premišljenih odločitev, pa tudi upoštevanja uveljavljenih pričakovanj pri odpiranju slovenske kulture novostim, prihajajočim iz poljske književnosti.

4

Pregled prevodnega repertoarja zadnjih desetletij kaže, da je v slovenski kulturni zavesti največ pozornosti posvečene uveljavljenim avtorjem srednje in mlajše generacije, večinoma predstavnikom sodobnega fiksijskega diskurza. Ni pa mogoče spregledati, da so ostala velika območja pomembnih literarnih tem, za katere Slovenci v drugi polovici 20. stoletja niso pokazali zanimanja. Verjetno je tak položaj deloma posledica železne zavese, ki je bila pomembnejša ovira zlasti v sedemdesetih in osemdesetih letih 20. stoletja, deloma pa izraz poljskih družbenozgodovinskih razmer, ki so ovirale medkulturno komunikacijo celo v ožjem srednjeevropskem prostoru. Tako v slovensko kulturno zavest ni vstopil velik del avtorjev, ki so upodabljali poljsko družbeno stvarnost v totalitarizmu, kot je opisana npr. v delih Marka Hłaska, Marka Nowakowskega, Tadeusza Nowaka, Edwarda Redlińskiego, Jerzysa Krzysztońa, Juliusza Głowackeja, Juliana Strykowskega, Jana J. Szczepańskiego, Stanisława Vincenza, Józefa Mackiewicza itd. Nekatera dela, objavljena verjetno predvsem na prevajalčevo pobudo, pa so ostala brez opaznejše recepcije (A. Kuśniewicz, A. Szczypiorski, W. Terlecki, G. Herling-Grudziński). Če je bil čas za sprejemanje specifičnega »kmečkega« toka v literaturi (Julian Kawalec, Tadeusz Nowak, Józef Morton), poljsko-židovske problematike (J. Strykowski, H. Grynberg), tematike obmejnih pokrajin (»kresy«) in »ožjih« domovin (»małe ojczyzny«), taboriščne literature itd. verjetno zamujen, pa so se v zadnjih desetletjih vendarle odprle niše za prenos trajnih »poljskih« tem.

Gledano iz širše perspektive se zdi utemeljena domneva, da so dela, ki jih literarni kritik Przemysław Czapliński (2011) uvršča med »reciklažne« izdelke modernizma, s svojo kompozicijsko strategijo in načinom reprezentacije resničnosti samodejno odpravila pomembno bariero, ki je sodobnikom starejše generacije, globlje zakoreninjenim v konsistentnem oblikovanju integralne podobe resničnosti, ovirala vstop v druge kulture. Dela S. Mrożka, M. Brandysa, T. Konwickega, T. Różewicza, ki so z ironično distanco in v grotesknih podobah prikazovala zgodovinsko resničnost, so bila zadnji ustvarjalni zamah generacije, ki je po desetletjih disidentstva zajela v jadra veter demokratizacije in skušala v sklepnem obračunu opraviti z usodnimi zgodovinskimi temami. Čeprav so svoje kritično diagnosticiranje poljskih travm projicirali iz geografske ali časovne distance, zaradi katere so se lahko otesli »domačijskega« patriotizma, katolicizma, antikomunizma in ironizirali narodne rekvizite, je njihovo temeljno sporočilo ostajalo tesno povezano s tradicionalnim poljskim družbenim in kulturnim obzorjem. Dela modernistov mlajše generacije pa

⁹ R. Nycz razlikuje štiri temeljne modele modernistične literature: elitno-avtonomni, elitno-angažirani, popularno-angažirani in popularno-avtonomni. Prim.: *Poetyka doświadczenia: teoria – nowocześnieść – literatura*. Varšava: IBL, 2012, 193–195.

po mnenju kritikov iz tega reciklažnega materiala ustvarjajo alternativne literarne interpretacije novodobnosti. In v knjižni obliki so to uspešnice desetletja ter nezanemarljivi izvozni artikli poljske kulture. Ne glede na poimenovanje literarnih tokov ob prehodu v faze »post-« je ta obrat omogočil uspešno premagovanje ovir tudi mlajšim generacijam, katerih prvenci zbujaajo zanimanje v širšem evropskem prostoru, med njimi tudi na slovenskem knjižnem trgu. Zgodnji prevodi Mikołaja Łozińskiego, Dorote Masłowske, Ewe Schilling, Jerzyja Franczaka pa hkrati kažejo, da je nov način predelave literarnega gradiva v izvorni poljski ustvarjalnosti v precejšnji meri skladen s prevladujočimi motivacijami in pričakovanji v slovenskem prostoru. Njihove aktualizacije družbene resničnosti z značilnimi pripovednimi strategijami očitno omogočajo lažjo medkulturno transgresijo in prek podobnosti duhovnega stroja subjekta odpravljajo tradicionalne bariere med kulturami. Kronotop v proznih delih gdanskih pisateljev Stefana Chwina in Pawła Huelleja lokalne dimenzije subjektivno zaznavane stvarnosti umešča v širše paradigme zgodovinskega spomina in jih odkriva v novi, tradicionalnih stereotipov osvobojeni perspektivi. Njuni junaki so sicer globoko vpeti v kronološki niz zgodovinskih dogodkov, a generirajo se kot individualna spoznanja v novi izkušnjiški perspektivi novodobnega subjekta. Huelle je v navidezno žanrski pripovedi o čudežnem izginotju židovskega dečka (*David Weiser*, 2007, prevedla Jana Unuk) s spretnim fabuliranjem in metafizijskimi postopki ter pripovedno strategijo na novo zakodiral transcendentne razsežnosti fenomena poljske resničnosti, njenih nerazrešenih zgodovinskih vprašanj. Romani Olge Tokarczuk (*Pravek in drugi časi*, *Dnevna hiša*, *nočna hiša*, *Beguni*; prevedla Jana Unuk) z razpoznavno individualno pripovedno tehniko fragmentarnega komponiranja raznorodne predstavljene resničnosti ustvarjajo velike podobe o človekovi ujetosti v nepregledne razsežnosti časa in prostora, dnevnih opravkov in njihovih odmevov v sanjskih podobah. Tako so specifične poljske realije kot znaki in simboli del širšega konteksta evropske civilizacijske stvarnosti. Kuczokova »antibiografija« *Gnoj* (prevedel Niko Jež) v alegoričnem triptihu upodablja ključne prizore nasilnega vzgojnega procesa izobraženske družine meščanskega porekla v šlezijemskem proletarskem okolju, katerega rezultat je zaznamovani junak, čigar samopočutje opredeljuje naslov romana. Razloge svoje ujetosti v podobni smeri išče junak *Reisefibra* Mikołaja Łozińskiego (prevedla Jana Unuk), gejevsko okolje in njegovo vključevanje v konvencionalnost sodobne družbe prikazuje roman *Lubiewo* Michała Witkowskega (prevedel Boris Kern). Zdi se, da so to tista miselna obzorja literarnih likov, ki v zavesti slovenskega bralca ubesedujejo podobno izkušnjo. Individualna spoznanja ob srečevanju z zgodovinsko resničnostjo ne gradijo objektivne, ideološko in avtoritarno predstavljene družbene resničnosti, ampak so le negotov fragmentarni zapis pričevalca določenega časa in prostora. Z distanco do tradicije in klišejske interpretacije stvarnosti se osrednji generaciji modernistov odpirajo poti k »potopljenim« svetovom.

Skratka, ponuja se sklep, da nova dinamika v prevajanju sodobne poljske književnosti ni brez povezave s tistimi novodobnimi in ponovodobnimi ustvarjalnimi principi, ki jih kritik Czapliński (2011: 9–10) slikovito poimenuje postopek *recyclinga* in *decyclinga*. Dela mlajših generacij poljskih pisateljev izhajajo iz »predelave«,

zavračanja ali restavriranja idejne in tematske dediščine tradicije. Tudi drugi značilni prijemi pripovednih strategij, npr. igre medbesedilnih navezav s pozicije pastiša trivialnih vrst v visoko literaturo, se zdijo prikladni za usvajanje tistih tem, ki so v tradicionalnih metanaracijah predstavljale eno izmed prej opisanih barier. Večji poudarek na samem strukturiranju besedil je odpravil tradicionalno oviro pri recepciji besedil v drugem okolju. Lahko bi sklenili, da paradigma sodobnega subjekta, kakršno ponuja poljska literatura zadnjih desetletij, vstopa v slovenski kulturni prostor kot pomembna alternativa sodobnega srednjeevropskega vzorca, katerega del sta obe kulturi, izhodiščna in ciljna.

Viri

Gruda, Marlena, 2012: Bibliografia przekładów literatury polskiej w Słowenii w latach 2007–2012. Bożena Tokarz (ur.): *Bibliografia przekładów literatur słowiańskich (2007–2012)*. *Przekłady Literatur Słowiańskich* 4/2. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. 453–494.

Jež, Niko, 1983: Bibliografski pregled slovenskih prevodov iz poljske književnosti 1960–1980. *Varujte me, mile zarje: iz sodobne poljske proze* [izbrala, uredila in spremno besedo napisala Katarina Šalamun-Biedrzycka]. Ljubljana: Mladinska knjiga. 175–205.

Kovač, Miha, in Gregorin, Rok, 2014: Rezultati raziskave KIB v primerjavi s knjigotrkskimi in knjižničnimi statistikami. Poročilo raziskave *Bralna kultura in nakupovanje knjig v Republiki Sloveniji*. Ljubljana, september 2014. <[http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/](http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize.http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/)>. (Dostop 21. 4. 2014.)

Literatura

Czapliński, Przemysław, 2011: *Resztki nowoczesności*. Krakov: Wydawnictwo Literackie.

Jež, Niko, 1995: Poljsko-slovenski odnosi: Kulturni odnosi. *Enciklopedija Slovenije* 9. Plo–Ps. Ljubljana: Mladinska knjiga. 114–120.

Król, Zofia, 2014: Proza. Raport o stanie literatury: Poezja – proza – instytucje. *Nowa Dekada Krakowska*, 22, IV /6. Kraków.

Nycz, Ryszard, 2012: *Poetyka doświadczenia: teoria, nowoczesność, literatura*. Varšava: Instytut Badań Literackich PAN.